

AB VE BALKANLARDA GÜNEY DOĞU AVRUPA İŞBİRLİĞİ PAKTI İLE BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ KONSEYİ'NİN ENTEGRASYONU

AB ve Balkanlar Uzmanı, Güney Ferhat BATI

Girne Amerikan Üniversitesi, Politika ve Uluslararası Çalışmalar Doktora Programı

Özet

Avrupa Birliği son yıllarda hızlı değişimlere sahne oldu. AB halen, dünyadaki bölgesel entegrasyon hareketleri arasında en gelişmiş ve en fazla “*supranasyonel/ulusüstü*” özelliklere sahip girişim olarak “*sui generis*” dediğimiz kendine özgü yapısını koruyor. AB, 2007’de Bulgaristan ve Romanya’nın üyeliği ile yeni üyeleri hazmetme sorunu ile karşılaşmıştı. AB ortalamasının altında bir refaha sahip olan ve yolsuzluk gibi yapısal sorunlarını çözemeyen bazı ülkelerin AB üyesi olması, beraberinde uyum ve bütünleşme sorunlarını getirdi. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti’nin dağılması ve bunu takiben yaşanan savaşlar AB için büyük bir başarısızlık öyküsü olarak akıllara kazınırken, Avrupa sahnesine yedi yeni devlet çıkardı. Önceleri, istikrarın ve barışın tesisi gibi alçakgönüllü hedeflere dayalı olarak şekillenen AB’nin Batı Balkanlar’a yönelik politikası, bugün bölge ülkelerinin AB ile bütünleşmesini öngören iddialı bir gündemle ilerliyor. Bu çalışmamızda; çalışmamızda Eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyetinin Dağılması, AB’nin Batı Balkanlar Politikası, Royaumont (Fransa) Süreci, AB’nin Bölgesel Yaklaşım Politikası, Selanik Zirve Gündemi, Güney Doğu Avrupa İstikrar Paketi, Güney Doğu Avrupa 2020 Stratejisi detaylı bir şekilde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: AB, Balkanlar, AB Bölgesel Yaklaşım Politikası, Batı Balkanlar, Selanik Zirvesi

**INTEGRATION OF THE REGIONAL COOPERATION COUNCIL WITH THE
SOUTH EAST EUROPEAN COOPERATION PACKAGE IN THE EU AND THE
BALKANS**

AB ve Balkanlar Uzmanı, Güney Ferhat BATI

Girne Amerikan Üniversitesi, Politika ve Uluslararası Çalışmalar Doktora Programı

Abstract

The European Union has been the scene of rapid changes in recent years. The EU still maintains its unique structure of what we call "sui generis" as the most developed and most supranational entities of the regional integration movements in the world. In 2007, the EU faced the problem of acquiescence of new members with the membership of Bulgaria and Romania. Some countries that have a refinement below the EU average and can not solve their structural problems such as corruption are EU members, bringing integration and integration problems together. While the disintegration of the Yugoslavian Socialist Federal Republic and the subsequent wars were wondering into the EU as a great story of failure, seven new states emerged on the European scene. The EU's policy towards the Western Balkans, shaped by its modest goals such as its priorities, stability and peacemaking, is now heading for an ambitious agenda for the integration of the countries of the region into the EU. In this study; In our work we will analyze in detail the dissolution of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia, the Western Balkans Policy of the EU, Royaumont (France) Process, the EU's Regional Approach Policy, the Thessaloniki Summit Agenda, the South East Europe Stability Pact, and the South East Europe 2020 Strategy.

Key Words: EU, Balkans, EU Regional Approach Policy, Western Balkans, Thessaloniki Summit

Giriş

Savaşın yarattığı yıkım ile komünist ekonomi ve siyasi mirasın küllerinden yükselen Hırvatistan'ın, 1 Temmuz 2013 itibarıyla AB ailesine katılması; bir dönem Avrupa'nın kaçakçılık üssü olarak anılan Karadağ'ın Haziran 2012'de AB ile katılım müzakerelerine başlaması; bundan on dört yıl önce NATO tarafından bombalanan Sırbistan'ın Ocak 2014'te katılım müzakerelerine başlamış olması; Kosova'nın AB ile bütünleşme yolunda ilk adımı atması; dokuz yıldır katılım müzakerelerine başlamaya hazır olduğu teyit edilmesine rağmen Avrupa-Atlantik kurumları ile bütünleşmesi AB üyesi komşusu Yunanistan'ın "*de facto*" blokajı altında olan Makedonya'da yavaşlayan reform ivmesi ve yükselen milliyetçilik; Eylül 2016'da AB üyelik başvurusu kabul edilen Bosna-Hersek'te siyasilerin, ülkenin AB yolunda ilerlemesini kısa vadeli çıkarlarına kurban etmesi birçok sorunlar Balkanlar açısından vurgulanabilir (İKV, 2013:8).

1.Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin Dağılması

Yugoslavya, 23 milyon'a yakın nüfusu olan ve 98.776 kilometre kare yüzölçümüne sahip büyüklüğünde, altı cumhuriyet (Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ) ile iki özerk eyaletten (Kosova ve Voyvodina) meydana gelmekte ve federasyon sistemine sahip çok uluslu bir ülke olmuştur. Balkan Yarımadasındaki diğer milletler gibi Yugoslavya milletlerine bakıldığında dil, din ve etnik kimlikler açısından çok karışık bir görüntü sergiliyordu (Gökdağ, 2012:16). Yugoslavya'da komünizmin kurucusu olarak bilinen Josip Bronz Tito, 4 Mayıs 1980 de öldükten sonra, Yugoslavya'nın ülke olarak herhangi bir istikrarsızlık geçirmediği söylenebilir. Tito'nun ölümünden sonraki süreçte, Yugoslavya'yı oluşturan altı Cumhuriyetin Cumhurbaşkanı rotasyon sistemi ile devleti yönetmiş ve kolektif liderlik yoluyla istikrarı korumuşlardır. Tito'nun ölümünden sonra, Yugoslavya'nın en önemli iç konulardan biri, 1986 yılından itibaren ortaya çıkan Kosova sorunu olmuştur. Sırbistan'a bağlı özerk bir eyalet statüsü olan Kosova'nın da bir cumhuriyet

olabilme ve özellikle Sırp milliyetçiliğinin boyunduruğundan kurtulma çabaları olmuştur. Kosova meselesinden sonra Yugoslavya'nın başını ağrıtan diğer konular belirtilirse; Slovenya ve Hırvatistan arasında ki milliyetçilik olduğu vurgulanabilir. Sovyet Rusya'daki milliyetçilik ve demokratikleşme gelişmeleri, Sovyet Rusya hegemonyasının dışında bulunan sosyalist ülke konumunda ki Yugoslavya'yı da etkilemiştir. Özellikle, Doğu Almanya, Bulgaristan ve Romanya'da komünist rejimler, 1989 yılının sonlarına doğru birkaç ay içinde peş peşe yıkılmaya yüz tutmuşlardır. Bu gelişmeler Yugoslavya'da hem milliyetçilik ve hem demokratikleşme sürecinin hızlandırmasının yanında, farklı etnik milletleri içinde barındıran bir ülke olarak ilerleyen yıllarda zorluklarla karşılaşacağını işarette etmekteydi (Armaoğlu, 1991:236-237).

Soğuk Savaş döneminin sona ermesinin Balkanlara en önemli etkisi devlet yapılarının işleyişlerine yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Balkan coğrafyasının yaklaşık %70'ini kaplayan Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti'nin dağılmasıyla birlikte birçok sorunda gündeme gelmiştir. Balkanların orta bölümünde farklı etnik, dil ve din'in bir arada yaşatılabilmesini sağlayan denge bozulmuştur. Balkan kültürü içinde beraber yaşayan milletler, kendi kimliklerini koruyabilmek için, farklı sınırlara ayrılmış devlet yapılarını oluşturmaya yönelmişlerdir. Bu yönelme neticesinde Balkanların ortasında bütün coğrafyayı etkileyen milliyetçilik tabanlı bölgesel çatışmalar zincirinin oluşmasına neden olmuştur. Bu kapsamda bağımsız yapısını devam ettiren Arnavutluk'un yanı sıra Hırvatistan, Makedonya ve Slovenya 1991, Bosna Hersek 1992, Karadağ ve Sırbistan 2006, Kosova 2008'de bağımsızlıklarını kazandıkları vurgulanabilir (Kodaman ve Birsnel, 2014:54-55). Gerçek şu ki Tito'nun ölümünden sonra dağılma süreci başlamıştır; çünkü ortak birliktelik, bir türlü ortak aidiyet yaratamamıştır. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde 1991'de yapılan son hesaplamalara göre, 23.529.000 olan nüfusun %36,3'ü kendisini Sırp, %19,7'si Hırvat, %8,9'u Boşnak (bazı kaynaklara göre yüzde 10), %7,7'si Arnavut (Arnavut ve Türk

kaynaklara göre %9) olduğu görülmektedir. Aynı zamanda %7,8'i Sloven, %5,9'u Makedon, %2,5'i Karadağlı, %1,9'u Macar, %3,9'u diğer etnik gruplar ve %5,4'ü Yugoslav olarak tanımlamıştır. Ayrıca, Yugoslavya halkının %41'i kendisini Ortodoks, %32'si Katolik, %17'si Protestan ve %12'si Müslüman olarak tanımlamıştır. Bu tabloya bakıldığında durumun vahameti aslında ortadadır. Böylece etnik ve dini aidiyet bilinci canlı kalmış ve kırk beş yıl gibi uzun bir sürede bile ne yazık ki, **“Yugoslavyalılık”** kimliğinin oluşturulamadığı ortaya çıkmaktadır. Soğuk savaşın bitmesiyle zayıflayarak çöken Komünizm ideolojisi, kozmopolit bir yapısı olan Yugoslavya'ya da tezahür etmiş, böylece yeniden şekil verilen dünya düzeninde Yugoslavya da parçalanmıştır. Yugoslavya, milliyet ekseninde kurulmuş olmasına rağmen etnik açıdan tek tip olmaması nedeniyle, ülke olarak kanlı bir dönem geçirmiştir. Tarih boyunca yaşanan her bir çatışma ortamı insanların birbirine karşı öfkelerini derinleştirmeye devam ettirmiştir. Tarih sahnesinde yaşanan her bir savaşın sonuç olarak toplu yıkımlara sebep olduğu görülebilmektedir (TASAV, 2012:20-21).

2. Avrupa Birliği'nin Batı Balkanlar Politikası

AB, Nisan 1997'de bölgedeki ülkelerin demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi Avrupa değerlerini benimsemelerini ve bölge ülkeleri arasında uzlaşma ve iş birliğini geliştirerek, bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak amacıyla ülkeleri siyasi ve ekonomik bakımdan AB'ye yakınlaştırarak bir çıpa görevi görecek teşvikleri öngören koşulluluk politikasını içeren **“Bölgesel Yaklaşımı”** geliştirdi. Kopenhag Kriterlerini yerine getirmeleri koşuluyla, üyelik vaadinde bulunduğu Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin aksine, Batı Balkan ülkelerine Birliğe üyelik perspektifi telaffuz edilmiyor, bunun yerine ticari imtiyazlar ve mali yardım gibi ödüllerle AB ile akdi ilişkiler geliştirme olanağı sunuluyordu. Böylelikle, bölgede çatışma sonrası istikrarın ve refahın sağlanması amaçlanıyordu. AB'nin Batı Balkanlar politikasının temelini teşkil eden bölgesel yaklaşım, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Makedonya ve Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni (Sırbistan, Karadağ

ve Kosova) kapsamaktaydı. Avrupa Komisyonu, Mayıs 1999'da Batı Balkanlar'ın kalkınması için hukukun üstünlüğü, demokratik ve istikrarlı kurumların oluşturulması ve serbest piyasa ekonomisine geçişi öngören ve bu koşullar yerine getirildiğinde üyelik perspektifinin bulunduğu iddialı bir vizyon belirledi. İstikrar ve Ortaklık Süreci (SAP) olarak adlandırılan bu sürecin sonunda Kopenhag Kriterlerinin yerine getirilmesi halinde, ülkelerin AB ile daha yakın iş birliğini öngören İstikrar ve Ortaklık Anlaşması (SAA) imzalayabileceği belirtildi. Batı Balkan ülkeleri, SAP kapsamında siyasi ve ekonomik reformları yerine getirme, örgütlü suçlarla mücadele etme ve bölgesel iş birliğine ağırlık verme taahhüdünde bulundu. AB ise Batı Balkan ülkeleri için siyasi ve ekonomik reformların yerine getirilmesi için yeni bir mali yardım aracı olan Yeniden Yapılanma, Kalkınma ve İstikrara Yönelik Topluluk Yardımı'nı (CARDS) devreye soktu (İKV, 2013:11-12).

3. Royaumont (Fransa) Süreci

AB'nin Batı Balkanlar politikasına yönelik ilk kapsayıcı yaklaşımı "**Royaumont Süreci**"dir. AB'nin öncülüğünde 13 Aralık 1995 tarihinde Fransa'nın Royaumont kasabasında bir araya gelen yirmi yedi ülke, "Güney-Doğu Avrupa'da İstikrar ve İyi Komşuluk İlişkileri Süreci" Deklarasyonunu kabul etmişlerdir. İspanya'da ki Madrid Zirvesi Sonuç Bildirgesinde anılan Deklarasyonun AB tarafından memnuniyet verici olarak belirtilmiştir. Royaumont Süreci'nin içeriğine bakıldığında ise, eski Yugoslavya'yı oluşturan Bosna-Hersek, Sırbistan–Karadağ, Makedonya, Hırvatistan, Slovenya ile bu ülkelere komşu olan Arnavutluk, Macaristan, Bulgaristan ve Romanya'nın yanı sıra Türkiye, AB'ne üye ülkeler, Rusya ve A.B.D katıldığını söyleyebiliriz. Bunların yanında sürece, aynı zamanda AB Komisyon, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Organizasyonu ve Avrupa Konseyinin de bulunduğu vurgulanabilir. Royaumont Süreci'nin başlangıçta var olan amacına bakıldığı zaman, 21 Kasım 1995 tarihinde Dayton'da (ABD) müzakereleri başlatılan ve 14 Aralık 1995 yılı itibariyle Paris'te imzalanan Dayton Barış Antlaşmasının uygulanabilmesi için katkı

sağlamak olduğu ve 1998-1999 döneminde, bölgede demokrasinin ve sivil toplumun yerleşebilmesi amacıyla hizmet edebilmek için yapılmıştır (Kavalalı, 2005:37-38).

Royaumont Sürecinin temel hareket alanları şöyledir;

- Sürece dâhil olan ülkeler arasındaki ilişkilerin, muhtemel iyi komşuluk anlaşmalarının imzalanması da dahil olmak üzere, normalleştirilmesi
- Bu sürece dahil olan bölge ülkeleri arasında serbest dolaşım ve ifade özgürlüğünün hayata geçirilmesi ve karşılıklı saygı ve anlayış ruhunu teşvik edecek faaliyet ve projelerin oluşturulması
- Bölgedeki sorunlarla baş edilmesinde, işbirliğinin yararlarını gösterir bir araç olarak, sivil toplumun yeniden tesisine olduğu kadar, kültürel, dinsel, bilimsel ve teknik alanlarda da bölgesel işbirliğinin geliştirilmesidir (www.ticakademi.org.tr)

4. Avrupa Birliği Bölgesel Yaklaşım Politikası

AB'nin öncelikli olarak 1996 yılında, "Bölgesel Yaklaşım" politikasını kabul ettiğini söylenebilir. Bu kapsamda ki politikasıyla birlikte AB ile ortaklık ilişkisi olmayan bütün Batı Balkan ülkelerini kapsayıcı olacak şekilde mali yardımları, ticari-ekonomik işbirliğini, ikili ilişkiler için yerine getirilecek genel kriterleri ve ülkelere ait olacak özel şartları belirlemiştir. Batı Balkan ülkelerinin uyması öngörülen kriterler arasında; mültecilerin evlerine dönüş sürecinin sağlanması, AB ülkelerinde kaçak konumunda ki vatandaşların geri kabul edilmesi, Dayton Barış Antlaşması'nın uygulanması, azınlık ve insan haklarının geliştirilmesi, (ICTY) ile işbirliğine gidilmesi, serbest seçimlerin yapılması ve iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik kriterler olarak sıralanabilir. AB, bu kriterlerle ve şartlarla bağdaşmayan durumların devam edildiğini gördüğünde ticari ilişkilerin askıya alınacağını yardımların durdurulacağını ve ilgili anlaşmaların erteleneceği bir nevi gibi yaptırımlar zincirini devreye koyacağını belirtmiştir (İKV, 2013:3). Feria Zirvesi'nin 19-20 Haziran 2000 tarihleri aralığında gerçekleştirilmiş olan sonuç Bildirgesinde, üye ülkeler, SAP'a verdikleri

desteği yine deklare ettiler. Bildirge içeriğinde, AB'nin öngördüğü reformları, bölgesel işbirliğini, demokrasinin üstünlüğü ilkesini kabul eden Batı Balkan lkelerinin, AB'ye potansiyel aday ülke olabilecek konuma geldikleri belirtildi. Feria Zirvesi kararları çerçevesinde AB'ye ye ülkeler ile Batı Balkan lkelerinin aralarında ilk zirve toplantısı, 23-24 Kasım 2000 tarihleri aralığında Hırvatistan'ın Başkenti Zagreb şehrinde yapılmıştır. Hırvatistan da gerçekleştirilen Birinci **'AB-Batı Balkan Zirvesi'** sonrasında açıklanan **'Zagreb Deklarasyonu'**, Batı Balkan lkelerinin belirtilen maddeler üzerinde mutabık kaldılar (Kavalalı, 2005:42).

Mutabık Maddeler şunlardır;

- Bölgesel Yaklaşım kapsamında kararlaştırılan şartları ve Kopenhag Kriterleri'ni yerine getiren, AB yelik hedefi taşıyan ülkelerle İstikrar ve Ortaklık Anlaşması imzalanması
- AB'nin Batı Balkanlar ile ekonomik ve ticari ilişkilerinin geliştirilmesi
- Batı Balkan ülkelerine ekonomik ve mali yardımların arttırılması
- Demokrasi, sivil toplum, eğitim, resmi kurumların geliştirilmesinin desteklenmesi
- Adalet ve içişleri alanlarında işbirliği ve siyasi diyalog geliştirilmesi olarak sıralanmıştır (İKV, 2013:4).

5. Selanik Zirve Gündemi

AB Komisyonu tarafından hazırlanan ve Batı Balkan lkeleri için yeni öneriler getiren, Yunanistan'ın Selanik şehrinde 21 Haziran 2003 tarihinde gerçekleştirilen ikinci AB-Batı Balkan Zirvesi'nde bir gündem oluşturulmuştur.

Batı Balkanlar için Selanik Gündemi, özetle şöyle oluşturulmuştur;

- Komisyon tarafından Katılım Ortaklığı Belgeleri ile paralel olacak şekilde, kısa ve orta vadeli reform ve uyum çalışmalarını içerecek ve gerekli görüldüğünde gncelleştirilecektir. Bu ilk "Avrupa Ortaklığı" belgelerinin, Batı Balkan lkeleri için birbirinden ayrı olmak üzere

hazırlanması ve 2004 yılı İstikrar ve Ortaklık Süreci Raporu ile birlikte Konsey onayına sunulması,

- Batı Balkan ülkelerinin birbirinden ayrı "Eylem Planları" hazırlayarak uygulamaları; Komisyon'un da yıllık raporlar yoluyla söz konusu planları izlemesi,
- Avrupa Ortaklığı Belgelerinin öncelikleri olarak, AB mali yardımlarına yön vermesi ve 2004-2006 dönemi CARDS bütçesinin artırılması,
- 2002 yılı Ekim itibariyle Arnavutluk ve Hırvatistan CARDS Programından finanse edilmiş Eşleştirme Projelerinin bütün bölgeye yayılması,
- Batı Balkan ülkelerinin de teknik yardımlarından yararlanabileceği,
- Aday ülkelerde oluşturulan yapıya benzer şekilde, tek çerçeve kararları yoluyla Batı Balkan ülkelerinin topluluk programlarına ve ajanslarına katılımlarının yapılması, bununla birlikte Komisyonun, CARDS Programı kaynakları kullanımını dikkate alarak, öneriler sunması yer almaktadır (www.balkangunlugu.com).

6. Güney Doğu Avrupa İstikrar Pakti

AB, Güneydoğu Avrupa ülkelerine yönelik "**Güney Doğu Avrupa İstikrar Pakti**" adı altında yeni bir politika önerisinde bulunmuştur. Bölge ülkelerinin istikrarı ve ekonomik kalkınması için uzun dönemli stratejiler öngören İstikrar Pakti, Avrupa Birliği açısından Güneydoğu Avrupa ülkelerini Avrupa'nın değerlerine ve kurumsal yapılanmalarına sıkı sıkıya bağlayacak bir girişim olarak görülmüştür. İstikrar Pakti'nin temel hedefi, Güneydoğu Avrupa'da uzun dönemli bir istikrar ortamı tesis etmektir. İstikrar Pakti Güneydoğu Avrupa ülkelerinde barış ortamının sağlanması, demokrasinin benimsenmesi, insan haklarına gereken önemin verilmesi ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması çabalarını destekleyerek, bölgede istikrarın sağlanmasına destek olmayı amaçlamaktadır. İstikrar Pakti'nin Yugoslavya'yı Avrupa'nın siyasi ve ekonomik sistemine yaklaştıracak bir girişim olacağı da düşünülmüştür. İstikrar Pakti Güneydoğu Avrupa ülkelerinde siyasi ve ekonomik istikrarı kalıcı kılmak için

birçok alanda işbirliğine gitmeyi öngörmektedir. Örneğin; insan haklarına, temel özgürlüklere ve azınlık haklarına saygılı bir kurumsal yapılanmaya gidilmesi, adalet sisteminin ve medyanın özgür ve bağımsız kılınması, sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi gibi konularda işbirlikleri geliştirilmesinin bölge ülkelerinde siyasi istikrarın tesis edilmesini kolaylaştıracağı öngörülmektedir. Bölge ülkelerindeki ekonomik istikrara ise güçlü makroekonomi politikalarıyla yönetilen serbest piyasa ekonomisi kurallarıyla ve özellikle de ticaretin serbestleştirilmesi yoluyla ulaşılabileceğine inanılmıştır. Güneydoğu Avrupa ülkelerinde siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanması konusunda İstikrar Paketi'nde yer alan gerçek teşvik unsuru, bölge ülkelerine AB'ye tam üyelik perspektifi sunuyor olmasıdır (Dağdemir, t.y:93-94)

7. Güney Doğu Avrupa 2020 Stratejisi

İstihdam, kişi başı gelir ve doğrudan yabancı yatırım gibi göstergelerde Güneydoğu Avrupa ülkeleri AB ortalamasının çok gerisindedir. Stratejinin temelinde Avrupa perspektifinde istihdam ve refah artışının sağlanmasıdır. Küresel kriz ve Avrupa krizi döneminde Batı Balkanlar'da 800 bin kişi işsiz kaldı ve kamu borcu iki katına çıktı. Son yıllarda ortaya çıkan protestolar sosyal ve ekonomik eşitsizliklerden kaynaklanmakta, bu nedenle çözümün yolu ekonomik iyileşmede yatmaktadır. Güney Doğu Avrupa 2020 Stratejisi, ulusal eylem planlarının geliştirilmesi için bölge hükümetleriyle birlikte çalışma, bölgede istikrarın sağlanarak demokrasi ve insan haklarının güvence altına alınması ve bölgesel bütünleşmeyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Stratejinin içeriği, uygulanması ve teknik detaylar stratejinin bütüncül, kapsayıcı, akılcı ve sürdürülebilir büyüme, aynı zamanda büyümenin yönetişimidir. Stratejinin hazırlık aşaması ise, bölge ülkelerinin AB'ye üyelik perspektiflerinin gözetilmesidir. Bu beş aylık yapı üzerine kurgulanan stratejinin altı temel faaliyet alanı (beceriler ve mobilite, yatırım, içerme, yenilikçilik, kaynak verimliliği ve bağlantısallık) olarak uygulanacaktır. Stratejinin her bir ayağı için ilgili bakanlıklar ulusal

düzyeyde stratejiler geliştirecek ve daha sonra da bölgeyel eylem planlarına dönüştürecektir. Potansiyel risk alanları içerisinde ise, en temel risk stratejinin gönüllülük esasına dayanmasıdır. Ancak gerek her bir ülke için geliştirilecek ve yayımlanacak göstergeler, gerekse Avrupa Komisyonu tarafından harekete geçirilecek teşviklerle stratejinin uygulanabilirliğini sağlamak öncelikli hedeflerdendir (www.tepav.org.tr)

Sonuç

Eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılmasından sonraki süreçte Batı Balkanlar; daha karmaşık, çetrefilli ve sorunlar yumağına dönüşen bir bölge haline dönüştü. AB üyeliği yolunda ki Batı Balkan lkelerinin eskiye oranla birçok olumlu aşamayı başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini de vurgulamak gerekir. Selanik Zirve Gündemi, Batı Balkanların AB üyeliği yolunda olumlu bir aşamaydı. Batı Balkanların gelecek yıllarda istikrarlı olabilmesi için, AB yolunda hızlı ve sağlam adımlarla Birlik içerisinde bulunmaları gerekmektedir. AB üyeliği sürecinde Batı Balkan lkeleri desteklenmelidir. Çünkü Batı Balkanlar'ın AB çatısı altında bulunması; Avrupa Kıtası, Akdeniz Havzası ve Karadeniz Havzasında bulunan ülkelere de barışı, huzuru ve refahı getirebilecek çok önemli bir coğrafyada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Batı Balkan lkelerinin AB'ye üye olmaları halinde, hinterlandın da bulunan tüm bölgelere ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkiler çerçevesinde pozitif bir kazanım olarak tezahür edecektir. Bu doğrultuda, Güney Doğu Avrupa 2020 Stratejisi bölge lkelerinin "**AB Entegrasyonu**" için olumlu bir seyir izleyecektir.

Kaynakça

- Armaoğlu, F., (1991). **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi** (Cilt 2: 1980-1990), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, Ankara,

- **Avrupa Birliği'nin Batı Balkan Politikası**, www.tuicakademi.org.tr/avrupa-birliginin-bati-balkan-politikasi, Erişim: 20.10.2017
- **Avrupa Birliği'nin Batı Balkan Politikası**, www.balkangunlugu.com, Erişim: 06.10.2017.
- **Batı Balkanlar AB Yolunda**, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Yayın No: 267., İstanbul, 2013, s.8.
- **Balkan Savaşlarının 100. Yıldönümünde Balkan Tecrübeleri**. TASAV, 2012, Rapor No.1, s.20-21.
- Dağdemir, E., “*Batı Balkan Ülkeleri İle Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Olasılıkları Üzerine Bir Değerlendirme*”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 59-1., s.93-94.
- Gökdağ, B., “*Balkanlar: Etnik Karmaşanın Dilsel Boyutları*”, Karadeniz Araştırmaları, Sayı:32, Kış 2012, s.16.
- **Güney Doğu Avrupa 2020 Stratejisi**, <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3637>, Erişim: 28.10.2017.
- Kodaman, K. ve Birsal, H., “*21. Yüzyıl Balkan Jeopolitiğinin Çok Boyutlu Bir Bakış Açısı ile İncelenmesi ve Türkiye'ye Etkilerinin Değerlendirilmesi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 19., Sayı 1., 2014, s.54-55.
- Kavalalı, M., “*Avrupa Birliğinin Genişleme Süreci: AB'nin Merkezi Doğu Avrupa ve Batı Balkan Ülkeleri ile İlişkileri.*” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı. AB ile İlişkiler Genel Müdürlüğu, 2005, s.37-38.